

CHRISTIAN BOLTANSKI

5 juliol 2016 – 6 novembre 2016

Réserve des suisses morts, 1991, Christian Boltanski. IVAM

Col·labora:

Dossier de premsa_16.06.2016

CHRISTIAN BOLTANSKI

5 de juliol, 2016– 6 de novembre, 2016

Galeria 1. IVAM, Centre Julio González

Un projecte de Christian Boltanski i José Miguel G. Cortés

L'exposició que l'IVAM dedica a **Christian Boltanski** (París, 1944) reuneix **7 grans instal·lacions realitzades per l'artista francès**, guardonat amb el XIV Premi Internacional Julio González, **des de 1989 fin l'actualitat**, en les quals aborda temes freqüents al llarg de la seua trajectòria, com ara **el pas del temps, la caducitat de la vida, la memòria, l'absència i la presència, la fragilitat de l'ésser humà o la mort**.

Aquest gran conjunt d'instal·lacions de Boltanski ens dona una visió àmplia i molt rica del procés creatiu d'un dels artistes europeus actuals més coneguts. La seua obra està present en tots els museus més importants del món, així com també en col·leccions privades. La influència del seu quefer artístic és palpable en alguns dels artistes més significatius dels últims anys.

L'artista francès és un creador d'obres capaç d'aplicar les més variades tècniques artístiques per a arribar a explicar les històries que li interessien. Com a pintor, la trajectòria artística de Boltanski ha estat lligada a moviments internacionals com **el pop art, minimal art o l'arte povera**, però la seua ha sigut una trajectòria personal en la qual ha intentat sumar alguns elements d'aquestes formes d'expressió al costat de ressorts propis.

Aquesta evolució no ha estat aliena a la cerca dels materials més adequats al relat que pretenia articular. Així, **partint de la pintura, ha passat per la fabricació d'objectes, l'escriptura o el cinema, fins arribar a la fotografia, autèntic suport dels seus muntatges actuals**.

En cadascuna de les seues obres hi ha elements autobiogràfics. Així, en 1968 **comença a reconstruir una infància inventada, arribant fins i tot a organitzar certs àlbums familiars habitats per imatges de persones diferents**, cap d'elles del mateix Boltanski. Després dels seus treballs sobre la infantesa, recurrent en quasi tota la seua obra, comença a treballar sobre **la mort**, la qual cosa li porta a una aproximació a un art quasi espiritual sobre el qual també planeja una ombra d'ironia.

INSTAL·LACIONS PRESENTS EN L'EXPOSICIÓ

Les tombeaux, 1996

Aquesta instal·lació està formada per **set tombes anònimes que commemoren les víctimes sense reconeixement o sense memòria**. La història sembla esborrar els noms dels homes i dones que la van constituir solament quedant els fets relatats. Per açò en aquesta peça les tombes no tenen làpides que nomenen als morts perquè aquests han desaparegut de la història.

Les tombeaux, 1996, Christian Boltanski. Museo Reina Sofía

Boltanski acudeix **a la recuperació dels perduts per a recordar a les persones que la van fer possible. Per a ells encén bombetes. Les llums il·luminen les ànimes perdudes en un gest religiós**. L'artista mai ha amagat el seu interès sobre les cerimònies religioses i els ritus de pas. Amb aquestes bombetes evoca les veles que il·luminen el viatge de les ànimes dels difunts. Aquest símbol intenta trencar amb l'oblit i sumir-nos en un espai de commemoració. La càrrega iconogràfica de les bombetes igual que les tombes col·loquen a l'espectador en un espai incòmode en el qual la mort i la recuperació de la memòria operen com un ritual per a guarir la pèrdua.

La instal·lació queda tancada amb una sèrie de portarretrats dels quals només s'ha mantingut el marc. Els marcs s'estenen per les parets conformant una massa negra reflectora. Atès que els portarretrats ja no tenen una imatge fotogràfica que albergar, en el seu lloc s'ha col·locat un cristall negre que reflecteix la figura de qui es pose davant. Si habitualment Boltanski fa ús de la fotografia de desconeguts per a portar-los de nou a la vida, a la història, en aquest cas les cares dels retrats s'han enfosquit fins a arribar al negre. El negre simbolitza la mort, l'oblit i la desaparició. La fi sembla arribar amb la mort, no obstant açò la falta de reconeixement de la imatge o la pèrdua d'aquesta és caure en la mort de la memòria.

La traversée de la vie, 2015

En *La traversée de la vie* Boltanski reprèn una de les seues obres fundacionals de 1971, *L'album de la famille D* (L'àlbum de la família D). En el projecte original va treballar com a un etnòleg sentimental arplegant, guardant i preservant fotografies datades després de la Segona Guerra Mundial. L'artista va compilar les **imatges com un àlbum de família, creant històries de connexió entre els personatges que podrien ser reals, però que només l'artista imagina i inventa.**

En el primer muntatge, l'àlbum va ser reproduït com un mur fotogràfic. Foto a foto es va cobrir el mur de l'exposició, com de costum en la seua obra, posant èmfasi en els rostres dels desapareguts. La idea de confeccionar arxius, rescatar documents i presentar-los a manera de relicaris de la memòria és fonamental en els treballs de l'artista francès.

La traversée de la vie, 2015, Christian Boltanski

Per a **aquest muntatge, l'artista amplia les fotografies d'aquest àlbum per a imprimir-les en teles translúcides, amb la qual cosa accentua la sensació de pas del temps de l'arxiu original.** Aquests grans vels posen en escena un laberint en el qual les veladures es creuen entre si. L'atmosfera fantasmagòrica creix quan les imatges han quedat desenfocades en ampliar-les.

Els rostres i les figures semblen esborrar-se en els passadissos del laberint. A més, les bombetes, també habituals en l'obra de Boltanski, produeixen un efecte d'il·lusió. Les llums il·luminen l'escena fent imperceptibles les fotografies impreses en els vels. I, ofereixen llum sobre els cossos dels espectadors que passen entre les teles. La vida passada i registrada per la fotografia es confon amb el present de qui creua el laberint. En l'encreuament entre la memòria i l'oblit, el present i el passat, l'individu i la comunitat s'alça la vida.

Départ - Arrivée, 2015

Un total de vuitanta-sis bombetes de llum roja componen la primera part d'aquesta doble instal·lació, *Départ* (Partida), que en la mostra s'ha ubicat per separat i en dues sales diferents. La segona, *Arrivée* (Arribada), està formada per noranta-nou bombetes de llum blava.

Départ - Arrivée, 2015, Christian Boltanski

L'obra fa referència a un dels temes que més interessen a l'artista francès, la idea del pas del temps. Està inspirada en el desig del cineasta Alain Resnais que abans de morir havia expressat la seua intenció de rodar una pel·lícula amb el títol "Départ, Arrivée". Boltanski considera que la vida no és una altra cosa que això: una partida i una arribada, el naixement i la mort. La vida és com un joc en el qual cal paticipar abans que el temps s'esgoti.

Départ - Arrivée, 2015, Christian Boltanski

La Réserve des Suisses Morts, 1991

Para realitzar aquesta sèrie, en la qual Boltanski treballa entre 1990 i 1993, va anar **recopilant diàriament fotografies que trobava en la secció necrològica d'un diari suís**. Composada per elements comuns a altres sèries anteriors, les peces de la sèrie de *La reserva dels suïssos morts* s'associen de manera immediata amb la tragèdia **de l'Holocaust**. En repetides ocasions, l'artista s'ha referit a que la seua obra és, clarament, una obra produïda "després d'Auschwitz" i de la fi de les utopies de la modernitat. Però perquè ell produïra un art significatiu per als seus contemporanis no significa en absolut limitar-se a fer comentaris pel que fa a la història contemporània. Més aviat, la seua postura és la de reenfocar problemes familiars per a tots i que troba en la minúscula, particular i intransferible història quotidiana que cadascú va construït amb una nova mirada.

Réserve des suisses morts, 1991, Christian Boltanski. MACBA

En l'exposició es presenten dues d'aquestes sèries de treballs, una procedent de la col·lecció del MACBA i una altra a la de l'IVAM. La versió pertanyent al museu valencià està **composada per 2.580 caixes, cadascuna de les quals presenta una reduïda fotografia en què Boltanski ha retallat el rostre en primer pla d'un mort. Les caixes metàl·liques poden recordar les caixes de galetes en les quals els xiquets solen amagar els seus "tresors" o recordar a les urnes cineràries**. Mentre que les fotografies, pel seu contingut i escala, atorguen a cada mòdul un caràcter extremadament íntim i personal que s'exposa cruament en el apilament.

Reliquaire, 1990

Les tres columnes de fotografies ampliades i caixes metàl·liques, que se suposa conserven les relíquies dels retratats, **presenten un conjunt de dotze personatges, amb una qualitat de primer plànol fotogràfic alguna cosa deformat característic de les pàgines de successos, que l'espectador pressuposa que han mort.** Açò provoca una sensació que, a més, es veu accentuada per una sèrie d'elements que tendeixen als sinistre i que són igualment familiars en altres treballs semblants: els llums que il·luminen de forma desmesurada els rostres i el joc que estableixen els cables elèctrics.

Reliquaire, 1990, Christian Boltanski. CA2M

Boltanski es limita a presentar una sèrie de signes convencionals que provoquen una forta emoció en l'espectador, carregats d'un sentit molt arrelat en l'inconscient col·lectiu. S'esforça així mateix a marcar un cert caràcter totèmic en tota la composició ordenada amb una perspectiva cap a l'alt i en columnes que tenen una mica d'altars moderns no dedicats a cap déu, sinó a persones corrents que han desaparegut. Són, possiblement, les úniques petjades que queden de la seua existència.

Archives de l'année 1987 du Journal El Caso, 1987

En ocasions l'acostament de Christian Boltanski als drames de l'ésser humà posseix un cert caràcter macabre. En *Archives de l'année 1987 du Journal El Caso* pren imatges del ja desaparegut diari espanyol *El Caso*, conegut pels seus articles sobre crímens i successos. **Boltanski reuneix en aquesta instal·lació tres-centes fotografies de víctimes de segrestos, assassinats i desaparicions de l'any 1987. De nou, la mort i la memòria es presenten com a temes fonamentals en l'obra de l'artista.** En aquesta instal·lació els rostres de les víctimes són rescatats de l'oblit a través dels retrats del diari que són reproduïts en major grandària que l'original i col·locats com un mosaic. Els rostres són il·luminats amb xicotets llums que remarquen la idea de sacralització de la imatge, així com el sentit tràgic de la pèrdua.

La multiplicació dels rostres desconeguts destaca el sentit anònim que amb el pas del temps es dona de la víctima. Però també la levitat i fragilitat de la vida davant la mort imposada. El mal acaba banalitzant la vida deixant-la en un lloc menor. Així es comprova amb els morts de la guerra, els exterminats en els conflictes ètnics, els assassinats, els torturats i totes aquelles víctimes de la violència. Aquesta idea que tots estem a la mercè de la mort i que qualsevol pot convertir-se en botxí entroncaria amb la seua història personal i biogràfica, ja que Boltanski és hereu de l'Holocaust i va conèixer d'a prop els testimoniatges del terror totalitari. En *Archives de l'année 1987 du Journal El Caso*, l'horror conviu amb la vida amb summa quotidianitat implantant els dissenys d'una destinació tràgica que recau sobre tots nosaltres.

Archives de l'année 1987 du journal El Caso, 1987, Christian Boltanski.

PUBLICACIÓ VINCULADA A LA MOSTRA

Amb motiu de l'exposició l'IVAM editarà una publicació amb format de diari en el qual quedaran fotografiades totes les obres que componen la mostra. Juntament amb les imatges es reproduirà una conversa entre Boltanski i el director de l'IVAM, en la qual l'artista assenyala sobre el seu treball: "El que faig és plantejar preguntes i donar i transmetre emocions. No tinc respostes i, en general, un assumpte em porta a un altre i així successivament. Però en comptes de respondre-les i desenvolupar-les com un filòsof o teòleg a través d'escrits o de paraules, ho intente fer a través d'emocions visuals o sonores. Els interrogants són molt pocs i sempre els mateixos. Crec que han existit des del principi i cada artista els ha formulat amb el llenguatge del seu temps. Jo diria que tots els humans es pregunten sobre les mateixes coses. Són enigmes com la cerca d'un déu, l'estranyament davant la mort, el sexe, l'admiració de la naturalesa enfront de la bellesa, etc."